

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ МӘЛӘКӘС АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ ЖИТӘКЧЕСЕ**

КАРАР

«16» январь 2023 ел,

№ 2

«2023-2025 елларга Татарстан Республикасы
Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл
жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге турында»
программаны раслау хакында

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген
арттыру» федераль максатчан программының концепциясен раслау турында» 2012
елның 27 октябрендәгэ 1995-р номерлы қурсәтмәсен тормышка ашыру максатында

КАРАР БИРӘМ:

1. «2023-2025 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы
Мәләкәс авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программының расларга.
2. Элеге каарны Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының
рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлгөндө (tukay.tatarstan.ru) һәм Татарстан
Республикасы рәсми хокукий мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>)
урнаштырырга.
3. Элеге каар үтәлешен контрольдә тотуны үз жаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Житәкчесе

Ю.П.Васильев

Мәләкәс авыл жирлеге Башкарма
комитеты 2023 елның 16 январдәгे 2 номерлы
Житәкчесенең каары белән расланган

**«2023-2025 елларга
Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы
Мәләкәс авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программы**

TP, Тукай районы
2023 ел

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасы
Программаны эшләү өчен нигез	«2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасы концепциясен раслау турында» 2012 ел, 27 октябрь, 1995-р номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары, «2013 елга «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» республика максатчан программасын раслау турында» 2012 ел, 29 октябрь, 911 номерлы Министрлар Кабинеты карары (31.12.2014 ел редакциясендә)
Программаның дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы
Программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлеге башкарма комитеты
Программаның максатлары һәм бурычлары	<p>Программаның максаты – юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, граждандарның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәэмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлеге юлларында аларның законлы хокукларын һәм имин хәрәкәт шартларын тәэмин итү. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны ҳәл иту тора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлегенең юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү буенча дәүләт системасын камилләштерү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне һөнәри әзерләү, яңадан әзерләү сыйфатын күтәрү; - юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнен ышанычлылыгын арттыру; - юл хәрәкәте иминлеген пропагандауының, контролъ-кузәтчелек эшчәнлегенең нәтижәлелеген арттыру; - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызылыгына, аларны тормышка ашыру механизмина кагылышлы таләпләрне камилләштерү; - юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану; - авыл жирлеге юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау; - балаларны гына түгел, өлкән яштәге кешеләрне дә (шул исәптән пенсионерларны) урамда һәм юлларда хәрәкәт итү куркынычсызылыгы кагыйдәләренә өйрәтү системасын камилләштерү; - авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнен нәтижәлелеген арттыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2023-2025 еллар
Тормышка ашыруның көтелгән соңғы нәтижәләр	<p>Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә авариянең индикатив күрсәткечләре киму көтелә: юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгы. Юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу очраклары ачыклану дәрәҗәсен республика буенча уртacha күрсәткечтән югарырак күтәрергә, шул ук вакытта ЮХИДИ бүлекчәсе эшчәнлеген тизлекне арттыру, узып китү, юл чатында йөрү кагыйдәләрен үтмәү кебек бозуларны ачыклауга юнәлдерергә, бу юл-транспорт һәлакәтләренең кимүенә сизелерлек йогынты ясаячак.</p> <p>Авыл жирлеге территориясендә һәм ТР Тукай муниципаль районы юлларында автомобиль транспорты өлкәсендә авариялелек дәрәҗәсенең кимүе</p>
Программаның төп чаралары	<p>Муниципаль дәрәҗәдә юл хәрәкәте иминлеге белән идарә итү структураларын камилләштерү, Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеге идарәсе дәүләт системасының хокукий һәм мәгълүмат базасын камилләштерү.</p> <p>Юл хәрәкәте иминлеге проблемалары буенча максатчан мәгълүмати-</p>

	пропаганда кампанияләре үткәрү, массакүләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеге мәсъеләрен дайми яктырту. Балалар һәм яшүсмөрләрнең транспорт күркүнычсыз тәртипкә өйрәтүнен яна формаларын һәм ысуулларын эшләү һәм гамәлгә керту, автотранспорт профилендәге спорт картинг-клублары, балалар яшүсмөрләр автомәктәбе чөлтәрен булдыру. Машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнен һөнәри осталыгын күтәрү һәм әзерләү буенча алдынгы технологияләр үзәген булдыру. Контроль-күзәтчелек органнарының үзара хезмәттәшлеге системасын камилләштерү, тиз йөрешле хәрәкәт режимын контролльдә тоту очен техник чаралар һәм жиһазлар керту, техник карау чараларын гамәлгә керту
Программаның ярдәмче программалары һәм төп чаралары үтәлешен оештыру очен жаваплылар	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлеге Башкарма комитеты
Финанслау күләме һәм чыганаклары	Программаны финанслауның гомуми күләме 300,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән: - район бюджеты һәм авыл жирлеге бюджеты акчалары хисабына 300,0 мең сум

КЕРЕШ

Әлеге Программа «2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасы концепциясен раслау турында» 2012 ел, 27 октябрь, 1995-р номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары, «2013 елга «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» республика максатчан программасын раслау турында» 2012 ел, 29 октябрь, 911 номерлы Министрлар Кабинеты карары (31.12.2014 ел редакциясендә) нигезендә эшләнде.

Әлеге Программа юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, гражданнарның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәэмин итү, ТР Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлеге юлларында аларның законлы хокуклары гарантияләрен арттыру максатларында эшләнде.

Әлеге Программа түбәндәге бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән:

- Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге дәүләт идарәсенең нәтижәлелеген арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның күркүныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- жирле юлларда күркүныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме курсәтүнең нәтижәлелеген арттыру.

1. Юл-транспорт һәлакәтләренең төп сәбәпләре булып тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәм нава-метереологик шартларны үтәмәве;
- машина йөртүчеләрне әзерләү процессы белән төгәл, бердәм идарә итү булмау аларның әзерлек дәрәҗәсенә һәм сыйфатына карата оптималь таләпләр тәэмин итми;
- машина йөртүчеләрне әзерләү сыйфатына һәм юл хәрәкәтендә башка катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы күркүнычтың арттыру укыту һәм тәрбияләү структурасында, формаларында һәм ысуулларында адекват үзгәрешләр белән, мәгариф

учреждениеләренен төп массасы педагогик кадрлар составын яхшырту белән бергә алыш барылмый;

- халыкның юлларда үз-үзене тоту культурасының үзгәрүче юл хәрәкәте шартларына туры килмәве;

- машина йөртүчеләренең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүне контролльдә тотуны камилләштерү;

- юлларның сыйфаты канәгатьләнерлек булмау.

Жәмәгатьчелек фикерен сораштыру нәтижәләре күрсәткәнчә, авариялелек торышына хокукий нигилизм һәм куркынычсызлык таләпләренә битарафлык күрсәтү төп йогынты ясый. Сораштырылган шәхси транспорт йөртүчеләренең якынча 30%ы үз гамәлләрен юл хәрәкәтендә катнашучыларның башка мәнфәгатьләренә туры китерми, 40%ы гадәт буенча юл хәрәкәте кагыйдәләрен боза, чөнки юлда беркайчан тәртип сакламый, 35%ы юл ситуациясе (юлның начар торышы, хәрәкәтне оештырудагы житешсезлекләр, транспорт агымының югары тығызлыгы һәм интенсивлыгы) юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозарга мәжбүр иткән, дип саный, 13%ы юл хәлен кисәтү һәм 5%ы машина йөртүченең игътибары читкә юнәлү дип раслый. Сораштырылучыларның 28%ы кайчан да булса исерек хәлдә транспорт белән идарә иткән, аларның 25%ы, транспорт руле артына утырганда, сизмәсләр һәм жәзага тартылмаслар дип өметләнгән, 20%ы машина йөрту сыйфатына һәм юл хәлен бәяләүгә алкоголь йогынты ясамаячак, дип санаган.

Моннан тыш, жәмәгатьчелек фикерен сораштыру бүгенге көндә машина йөртүчеләр һәм жәяулеләр арасында үзара мөнәсәбәтләр бик киеренке булуын күрсәтә. Юл хәрәкәтендә катнашучы бу төркемнәренең үзара каршы торуы, кагыйдә буларак, юлларда куркыныч хәл тудыруга һәм әлеге төркемнәр арасынданагы юл-транспорт һәлакәтләренен шактый өлешендә үлемгә китерә.

Жәяулеләр тарафыннан жәрәхәтләнүгә китергән юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып машина йөргән жирдә билгеләнмәгән урында юл аша чыгу, кейләү сигналлары таләпләрен бозу, жәяулеләрнең юлның машина йөрү өлешендә исерек хәлдә булуы тора. Жәяулеләр кичуе булмаган урыннарда юлларны чыгу – ин зур куркыныч. Жәяулеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуның объектив сәбәпләре:

- жәяулеләр кичүләренең житарлек булмавы;
- төзекләндерелгән тукталыш мәйданчыклары булмау;
- жәмәгать транспортты тукталу урыннарында «Автобус тукталышы урыны» юл билгеләре булмау;
- юл чатлары зонасында «Главная дорога», «Уступите дорогу» юл билгеләре булмау.

Юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү проблемасы халыкның ин киң катламнары, жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алмайча хәл ителә алмый. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм иҗтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм иҗтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләренең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм иҗтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм иҗтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләренең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә.

Халык белән пропаганда-аңлату эшләре, балалардан башлап, дайими алыш барылырга тиеш һәм барыннан да элек юл хәрәкәтендәге вакыйгаларның тискәре нәтижәләренә бәйле потенциаль куркынычны аңлауга, юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә нормаларны, кагыйдәләрне һәм стандартларны бозучыларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыруга юнәлтелгән булырга тиеш. Моннан чыгып, юл хәрәкәтендә кешеләренең хокукий тәртибен формалаштыру юнәлешләрен билгеләгәндә, халыкның төрле социаль һәм яшь категорияләренә юнәлдерелгән дифференциацияләнгән пропаганда үткәрелергә тиеш.

Авариялелек дәрәжәсен, китерелгән кеше һәм матди югалтуларны бары тик дәүләт һәм иҗтимагый оешмалар тарафыннан бөтен халыкның актив ярдәме белән законнар чыгару,

3. Ял көннэрендә, төnlә hәм эштән тыш эшләрдә З айдан да ким эш стажы булган йөртүчеләрне эшкә жәлеп итү тыела.

4. Хәрәкәттәге составка техник хезмәт күрсәту hәм ремонтлау сыйфатын контролльдә тоту тәэмин ителгән.

5. Куркыныч участокларда хәрәкәт режимнарын үтәүне контролльдә тоту көчәйтеде.

6. Хәрәкәт иминлеген тәэмин итү мәсьәләләре буенча машина йөртүчеләр-остазлар белән инструктив-методик кинәшмәләр, семинарлар үткәрелә.

7. Барлык юл-транспорт hәлакәтләре дә тикшерелә.

Һәр предприятиедә күчмә составны ремонтлау, линиягә чыгарганда hәм предприятиегә кайтканда аның техник торышы, күчмә составны экипировкалау, машина йөрту составына яна медицина таныклавы, рейс алды hәм рейстан соң контролъ тикшерү, машина йөртүчеләренең хезмәт hәм ял режимын үтәү өчен жавап бирүче структуралар бар. Кышкы hәм жәйге эш шартларына күчкәндә сезонлы инструктажлар үткәрелә. Машина йөртүчеләр составына юл-транспорт hәлакәтләренең барлык очраклары hәм сәбәпләре дә хәбәр ителә.

2 проект. Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү

2021-2023 елларга каралган «Юл хәрәкәте иминлеген арттыру буенча чарапларга ижтимагый ярдәм оештыру» проектиндагы күп кенә чарапларны «Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү» проектиның икенче этапында дәвам итү күздә тотыла. Максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре ярдәмендә юл хәрәкәте иминлеге проблемасы буенча жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны уқытуның нәтиҗәле методларын керту буенча эш дәвам итәчәк, шул исәптән балалар hәм яшүсмерләр белән юлларда куркынычсызлык кагыйдәләренә өйрәту буенча эш көчәйтәләчәк. Машина йөртүчеләренең hөнәри ышанычлылыгын арттыру буенча чараплар каралган. Аларның төп өлешләре булып машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, юл хәрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару, йөртүчеләргә психофизиологик диагностика үткәру нигезләрен булдыру тора.

Проектның төп максаты – юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисетү hәм транспорт чарапларын йөртүчеләренең hөнәри ышанычлылыгын арттыру.

Проект кысаларында массакүләм мәгълүмат чарапларын файдаланып, юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыруга, табибка кадәр беренче ярдәм күрсәту методларына hәм юл хәрәкәтенең хокукий мәсьәләләренә юнәлдерелгән чараплар комплексын, массакүләм мәгълүмат чарапларында юл хәрәкәте иминлеген оештыру hәм тәэмин итү мәсьәләләре буенча даими мәкаләләр циклын, юл хәрәкәте иминлеге торышын аңлату hәм юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү буенча курелә торган чараплар турында белгечләр чыгышлары күздә тотыла.

Массакүләм мәгълүмат чараплары ярдәмендә жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру hәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру hәм үткәру күздә тотыла. Бу кампанияләр контролъ-кузәтчелек органнары эшчәнлеге белән яраштырылырга hәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышын максатчан контролльдә тотуны гамәлгә ашырырга тиеш.

Әлеге чарапларны тормышка ашыру халыкның игътибарын юл хәрәкәте иминлеге проблемасына жәлеп итүне, үткәрелә торган чарапларга ижтимагый ярдәм күрсәтүне hәм юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык стандартларын формалаштыруны тәэмин итәргә тиеш.

Проектта юл хәрәкәтендә аеруча якланмаган катнашучыларга, балаларга, яшүсмерләргә, шулай ук пенсионерларга аерым игътибар бирелә. Балаларны hәм яшүсмерләрне транспорт культурасына өйрәтүнен hәм тәрбияләүнен юлларда hәм урамнарда үз-үзләрен дөрес тоту күнекмәләрен hәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэмин итә торган яна, нәтижәлерәк формаларын hәм ысууларын керту каралган: юл хәрәкәте иминлеге буенча иң яхши рәсем hәм плакат конкурсы үткәрү, автотранспорт профилендәге спорт клубларын, урта белем бирү мәктәпләре каршындагы велошәһәрчекләр төзү каралган.

Проектта каралган мөһим юнәлешләрнең берсе булып юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозган машина йөртүчеләр белән профилактик эш алыш бару тора.

Исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләрен кисәту өчен машина йөртүчеләргә рейс алды тикшерүе үткәрергә кирәк. Көтелгән нәтижә – исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләренен кимүе.

Юл-транспорт һәлакәтте урынында беренче булып ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре һәм автотранспорт йөртүчеләре була. Зыян күргәннәргә беренче медицина ярдәме күрсәту өчен ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре, шулай ук машина йөртүчеләр беренче ярдәм күрсәтүнен билгеле бер күнекмәләренә ия булырга тиеш. Беренче медицина ярдәме күрсәту буенча укуларны Тукай районы үзәк хастаханәсе үткәрә, укыту программысы 16 сәгатькә исәпләнгән.

Югарыда эйтелгәннәрге исәпкә алыш, проектта балаларны һәм яшүсмәрләрне транспорт культурасына өйрәтүнен һәм тәрбияләүнен юллarda һәм урамнарда үз-үзләрен дөрес тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэмин итә торган яңа, нәтижәлерәк формаларын һәм ысуулларын көртү каралган.

3 проект. Юл хәрәкәтен оештыруны һәм шартларын камилләштерү

Әлеге проектның төп максаты булып Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мәләкәс авыл жирлегендә юл хәрәкәттө оештыруның тагын да нәтиҗәлерәк схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану, юл хәрәкәттө шартларын камилләштерү юлы белән юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү тора. Куелган максатка ирешү чарасы булып юллардагы куркыныч участокларны һәм куркыныч хәрәкәт шартларын бетерү һәм кисәту буенча чаралар комплексын тормышка ашыру тора.

«Татавтодор» ААЖнең Чаллы филиалы 395,1 км территориаль автомобиль юлына хезмәт күрсәтә. Районның гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәре нигездә формалашкан. Эмма күп кенә параметрлар буенча ул автомобиль хәрәкәтенен барлык үсә баручы таләпләрене туры килми, шунда күрә транспорт чыгымнарын бөтен яклап киметү бурычы белән беррәттән, районда гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәрен камилләштерү эшне дә дәвам ителергә тиеш, ул теләсә нинди хужалык элементләрен гамәлгә ашырганда үнайлыкның һәм рентабельлекнең гарантияләнгән дәрәҗәсен тәэмин итәчәк.

Анализ мәгълүматлары буенча жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары (поселок эчендәге) күчеш тибындагы өслеккә ия. Бу юллар ныклык күрсәткечләре һәм автомобиль транспорты хәрәкәттө куркынычсызлыгы буенча төзелеш нормаларының һәм кагыйдәләренен заманча таләпләрене конструктив туры килми.

Шулай итеп, жирлекләрдә күчмә типтагы юллар саны шактый. Барлык торак пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре дә каты өслекле юллар белән тәэмин итедмәгән. Шуна күрә Программа чаралары юл шартларын гомуми яхшыртуга һәм юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә ярдәм итә.

Гамәлдәге юлларны гомуми яхшырту аларга шундай форма биругә һәм юл хәрәкәттө кагыйдәләре таләпләрене туры килә торган хәрәкәтне жайга салуны тәэмин итүгә юнәлдерелгән.

, Юл-транспорт һәлакәтләренен, шул исәптән аеруча авыр нәтиҗәләрнен сәбәпләр структурасында машина йөртүчеләрнен аруы мөһим факторларның берсе буларак, машина йөртүчеләрнен хезмәт һәм ял режимнарын үтәүгә контролльне камилләштерүне таләп итә. Нәтиҗәле контролльне гамәлгә ашыру транспорт чараларын хәрәкәт параметрларын теркәү җайланмалары белән техник жиһазландырганда мөмкин булачак.

4 проект. Юл хәрәкәттө иминлекен тәэмин итү өлкәсендә контроль-күзэтчелек эшчәнлекен камилләштерү

Юл-транспорт һәлакәтләрен кисәту буенча нәтиҗәле чараларның берсе булып контроль-күзэтчелек эшчәнлекен активлаштыру тора. Контроль-күзэтчелек эшчәнлеке түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл хәрәкәттөндә катнашуучыларның эшчәнлекен (юл хәрәкәттө кагыйдәләре таләпләрен

үтэү) контрольдә тоту; тимер юл аркылы чыгу урыннарын һәм юлларны, ясалма корылмаларны карап тотуны һәм линиягә чыгучы транспортның төзеклеген контролльдә тоту.

Проектның төп максаты булып хокукый, оештыру, мәгълүмати һәм техник тәэммин итүне камилләштерү юлы белән, контролль-кузәтчелек эшчәнлегенең нәтижәлелеген арттыру хисабына аварияләрне киметү тора.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә ведомствоара компетенциягә ия контролль-кузәтчелек органнарының нәтижәле хезмәттәшлеге системасын булдыру.

Юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә һәм юл шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән Программаның беренче этабы чарапары шулай ук юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларында һәм башка потенциаль куркыныч участокларда юл эшләрен башкарганда алга таба да үсеш алды, автомобиль юлларында куркынычсыз транспорт развязкасын урнаштыру караган. Юл-транспорт һәлакәтләрен ачыклауның һәм зыян күрүчеләргә беренче ярдәм күрсәтүнен мәгълүмати системасын алга таба үстерү, шулай ук госпитальгә кадәрге этапта медицина ярдәме күрсәтү системасын үстерү күздә тотыла;

- гамәлдәге законнарга, башка норматив хокукый актларга үзгәрешләр һәм ёстәмәләр керту, юл хәрәкәтен оештыру өлкәсендә кагыйдәләр, стандартлар, техник нормалар һәм башка норматив документлар эшләү, машина йөртүчеләргә транспорт чарапары белән идарә итү хокуки алу һәм укыту; пассажирлар йөрткәндә һәм йөк ташыганда юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү, транспорт һәм юл хужалыгы объектларын, продукциясен һәм хезмәтләрен мәжбүри сертификацияләү; юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итүгә бәйле эшчәнлекне лицензияләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуны теркәү оператив-техник чарапарны, машина йөртүчеләрне әзерләү һәм аларның торышын, транспорт чарапарын эксплуатацияләү, юллар төзү һәм эксплуатацияләүне диагностикалау приборларын һәм чарапарын эшләү һәм керту.

Юлларның һәм юл корылмаларының сакланышын тәэммин итү өчен куркыныч, зур габаритлы һәм авыр йөкләр ташуны контролльдә тоту буенча нәтижәле чарапар системасын эшләргә һәм юл чeltәрен үлчәү контроле пунктлары белән тәэммин итәргә кирәк.

Бу өлкәдә тизйөрешле хәрәкәт режимнарына, машина йөртүчеләрнең һәм пассажирларның куркынычсызлык каешларын һәм мотошлемнары куллануга контролне көчәйтү, исерек яисә наркотиктан исергән хәлдә машина йөртүчеләрне ачыклау буенча бурычлар ёстенлекле булып тора.

Тулаем алганды, контролль-кузәтчелек органнарының юл хәрәкәте буенча эшен камилләштерү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- хәрәкәт куркынычсызлыгы өлкәсендә контролль һәм кузәтчелек системасын камилләштерү буенча норматив-хокукый һәм оештыру документларын эшләү һәм раслау;

- ЮХИДИ бердәм мәгълүмати-эзләү системасын керту;

- автотранспорт чарапары хәрәкәтен мониторинглау һәм анализлау системасын оештыру, транспорт хәрәкәте тығыз участокларны, концентрация урыннарын ачыклау;

- кышкы чорда юлларны карап тотуны оештыруны, контролльдә тотуны һәм техник тәэммин итүне камилләштерү;

- дәүләт техник карау станцияләре контролерларын әзерләү һәм янадан әзерләү программасын эшләү һәм тормышка ашыру;

- социаль мәсьәләләрне хәл итү (ЮХИДИ хезмәткәрләре өчен торак төзү һәм сатып алу, ЮХИДИ ветераннарына матди ярдәм күрсәтү h. б.)

Хезмәткәрләрнең контролль-кузәтчелек эшчәнлеге нәтижәлелеге аларның техник тәэммин ителеше дәрәҗәсенә бәйле.

5 проект. Фәнни-тикшеренү һәм тәжрибә-конструкторлык эшләре

Программа чарапарын тормышка ашыруның югары нәтижәлелегенә ирешү һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча эш сыйфатын арттыру өчен юл хәрәкәте иминлеге системасының бөтен эшчәнлеге юл хәрәкәтен оештыру турында ин заманча белемнәргә һәм юл-

транспорт һәлакәтләрен кисәту эшен камилләштерү, юл чөлтәрен формалаштыру, транспорт хәрәкәте иминлеге һәм башка белем өлкәләре арасында үзара бәйләнешкә нигезләнергә тиеш.

Юл хәрәкәте иминлеге буенча фәнни тикшеренүләр гамәли булып тора. Алар юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда яки аларның санын киметүдә нәтиҗәле булырга мөмкин, дип санала. Эгәр дә юл-транспорт һәлакәтләре мөһим социаль-икътисадый проблема дип танылмаса, фәнни тикшеренүләрне аклау кыенрак булыр иде.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, фәнни тикшеренүләрнең беренче максаты юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау түгел, ә белем алу. Эмма бу белемнәр юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда әһәмиятле булырга мөмкин. Ничек кенә булмасын, шуны ышанып әйтергә була: фәнни тикшеренүләрнең сыйфаты югарырак булган саен, аның каарлар кабул итүгә йогынтысы зуррак.

Бу өлкәдә фәнни-тикшеренү эшләренең нигезе булып, мәсәлән, түбәндәгеләр тора:

- аеруча авыр нәтижәләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләренең сәбәпләрен комплекслы тикшерү;

- юл-транспорт һәлакәтләренең торышы һәм проблемалары мониторингы;

- ижтимагый фикер мониторингы;

- юл-транспорт һәлакәтләре курсәткечләрен дәүләт исәбенә алу системасын камилләштерү буенча методик рекомендацияләр эшләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозучы машина йөртүчеләрне яңадан әзерләү буенча уқыту-программа документациясен эшләү;

- авто/транспорт чараларын йөртүчеләрен әзерләүче уқытучыларның квалификациясен күтәрү буенча уку-уқыту планнарын һәм программаларын эшләү;

- автотранспорт чараларын йөртүчеләрне әзерләүнән инновацион технологияләрен эшләү;

- хәзерге вакытта психологияк аспектларны исәпкә алмайча, жәмғияттың эшчәнлегенен бергенә өлкәсендә дә нәтижәләргә ирешеп булмы.

Юл хәрәкәте өлкәсе дә искәрмә булып тормый, аның үңышы күп очракта кешегә, аның осталыгына, күнекмәләренә, психика үзенчәлекләренә һәм халәтенә бәйле. Барлык юл-транспорт һәлакәтләренең 3/4 транспорт чараларын йөртүчеләр гаебе белән, аларның табигый яки хезмәт эшчәнлеге барышында алынган психофизиологик сыйфатларына, агымдагы психик яки физик халәте бозылуга, психик эшчәнлек процессында тоткарлыкларга бәйле хаталары нәтижәсендә килеп чыга.

Транспортта аварияне киметүгә юнәлдерелгән ин нәтижәле чараларның берсе – йөртүче һөнәренә кандидатларны да, аларның эш үзенчәлекләрен билгеләгәндә (такси, автобуслар, йөк транспорты, куркыныч яки аерucha кыйммәтле йөк ташу, еракка ташу h.b.) машина йөртүчеләрне дә психофизиологик сайлап алу. Галимнәр тарафыннан машина йөртүче өчен һөнәри яктан мөһим булган сыйфатлар ачыкланган, аларга шегыльләнеп ирешеп булмы, компенсацияләнми һәм аларның булмавы машина йөртүче булу мөмкинлеген шик астына куя. Алдынгы автомобиль илләренең транспорт психологлары бәяләвенчә, психофизиологик сайлап алуны керту юл-транспорт һәлакәтләре санын 20%ка киметергә мөмкин.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, гамәлдәге кадрлар агентлыклары инде хәзер үк персоналны, шул исәптән машина йөртүчеләрне сайлау буенча хезмәт тәкъдим итә. Шул үк вакытта алар психологияк портрет төзу белән генә чикләнәләр, бу машина йөртүчеләр өчен житәрлек түгел, чөнки безне, барыннан да элек, аның команда да нинди булуы түгел, ә юл-транспорт һәлакәтенә эләгү ешлыгы кызыксындыра.

Эшкә урнашканда психодиагностика керту шулай үк уңай фактор булып тора, ул машина йөртүчеләрнең җаваплылыгын һәм дисциплинасын арттыра, кадрлар агымын киметә, бу юл-транспорт һәлакәтләрендә чагылыш тапмый калмы.

3. ПРОГРАММАНЫ ФИНАНСЛАУ

Программаны финанслауның гомуми күләме **300,0** мен сүм тәшкил итә.

Муниципаль бюджетлардан финанслар белән идарә итүче – авыл жирлеге Башлыгы, район Башлыгы.

Әлеге финанслау күләмнәре тиешле финанс елына бюджетларны формалаштырганда төгәлләштерелергә тиеш.

Моннан тыш, мөмкинлек булган саен район бюджеты акчалары, максатчан һәм ирекле иганәләр жәлеп ителәчәк.

4. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМНАРЫ

Әлеге Программа «2018-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасын алга таба үстерү, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасы концепциясен раслау турында» 2012 елның 27 октябрендәге 1995-р номерлы қурсәтмәсен, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2013 елга «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» республика максатчан программасын раслау турында» 2012 елның 29 октябрендәге 911 номерлы карапын гамәлгә ашыру булып тора һәм ул Россия Федерациясе Граждан кодексы, «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр қурсәтүгә заказлар урнаштыру турында» 2005 елның 21 июлендәге 94-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХУЖАЛАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ЖАВАПЛЫЛЫГЫН ИМИНИЯТЛӘШТЕРҮ

Зыян күрүчеләр транспорт чараларыннан файдаланганда, аларның тормышына, сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау хокукларын яклау максатында, құрсәтелгән федераль закон белән транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын мәжбүри иминиятләштерүнен (алга таба – мәжбүри иминиятләштерү) хокукий, икътисадый һәм оештыру нигезләре билгеләнә.

Мәжбүри иминиятләштерүнен төп принциплары булып тора:

- құрсәтелгән федераль законда билгеләнгән чикләрдә зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау гарантиясе;
- транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерүнен гомуми һәм мәжбүри булуы;
- Россия Федерациясе территориясендә құрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерү бурычын үтәмәгән транспорт чараларын кулланмау, транспорт чаралары хужаларының юл хәрәкәте иминлеген арттыруда икътисадый қызыксынуы.

Транспорт чаралары хужалары әлеге Федераль законда билгеләнгән шартларда, тәртиптә һәм аның нигезендә иминиятләүчеләр сыйфатында транспорт чараларыннан файдаланганда башка затларның тормышына, сәламәтлегенә яки мөлкәтенә зыян килү нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган гражданлык жаваплылыгын үз хисабына иминиятләштерергә тиеш.

Мәжбүри иминият килешүе төзелә торган шартлар Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан чыгарыла торган мәжбүри иминиятләштерү кагыйдәләрендә булган мәжбүри иминият шартнамәсенең типлаштырылган шартларына туры килергә тиеш.

Транспорт чарасы хужасының Россия Федерациясе территориясендә транспорт чарасыннан файдаланганда зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү аркасында барлыкка килгән йөкләмәләр буенча гражданлык жаваплылыгы куркынычы белән бәйле мөлкәт мәнфәгатьләре мәжбүри иминият объекты булып тора.

Транспорт чаралары хужалары тарафыннан мәжбүри иминиятләштерү мәжбүри иминият шартнамәләре төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри иминият шартнамәләрендә транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгы иминиятләштерелгән транспорт чаралары құрсәтелә.

Мәжбүри иминият килемшүе буенча транспорт чарасы хужасының, шулай ук транспорт чарасын законлы нигездә файдаланучы башка кешенең граждан жаваплылыгы иминиятләнә.

Мәжбүри иминият шартнамәссе төзегендә, иминиятче иминиятләүчегә иминият полисы һәм дәүләт үрнәгендәге махсус билге тапшыра. Мәжбүри иминиятне гамәлгә ашыруны раслаучы документ булып иминият полисы тора.

Зыян құрұчеләр таләбе буенча компенсация түләүләре гамәлгә кую документлары нигезендә һәм 2002 елның 25 апрелендәге 40-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә эшләүче иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Зыян құрұчеләр һәм иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе арасындагы компенсация түләүләре унаеннан мәнәсәбәтләрдә аналогия буенча мәжбүри иминият шартнамәссе буенча файда алушы белән иминиятләштерүче арасында мәнәсәбәтләр өчен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән кагыйдәләр кулланыла. Тиешле нигезләмәләр Федераль законда башкасы каралмаганга һәм мондый мәнәсәбәтләрнең асылыннан башкасы килеп чыкмаганга кулланыла. Шул ук вакытта құрсәтелгән компенсация түләүләре иминиятче һәм (яки) зыян өчен жаваплы зат тарафыннан китерелгән зыянны өлеши кеплауга тигез суммага кими.

Транспорт чаралары хужаларының иминиятләштерү буенча құрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән бурычларын үтәүне контролъдә тоту милиция тарафыннан транспорт чараларын теркәү, Дәүләт техник күзәтүен оештырганда һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контролъдә тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, шулай ук юл хәрәкәте иминилеген тәэммин итү өлкәсендә норматив хокукий актларны теркәгендә башкарыла. Транспорт чарасын йөртүченең үзе белән мәжбүри иминият полисы булырга һәм аны тикшерү өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә вәкаләтле милиция хезмәткәрләренә тапшырырга тиеш.

Россия Федерациясе территориясендә әлеге Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык жаваплылыгын иминиятләү буенча йөкләмәне үтәмәгән транспорт чараларын файдалану тыела. Құрсәтелгән транспорт чараларына карата дәүләт техник каравы һәм теркәве үткәрелми.

6. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИЖӘЛЕГЕН БӘЯЛӘҮ ҺӘМ СОЦИАЛЬ-ИКЪТИСАДЫЙ НӘТИЖӘЛӘРЕ

Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Түбән Суыксу авыл жирлеге юлларында аварияләр һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар саны кимү, юл хәрәкәте иминилеген тәэммин итү белән идарә итү системасын, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләү буенча дәүләт сәясәтен камилләштерү, транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызылышын арттыру, Түбән Суыксу авыл жирлекендә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү, юл чeltәрендә имин хәрәкәт шартларын тәэммин итү, юл хәрәкәте иминилеген тәэммин итү өлкәсендә контролъ-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү, юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә булдыру һәм госпитальгә кадәрге этапта юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян құрұчеләргә ярдәм құрсәту сыйфатын күтәрү көтелә.

Күпчелек очракта алынган нәтижәләргә нинди дә булса дөрес теоретик нигез бирү дә шулай ук авыр. Бигрәк тә оештыру чараларының юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы моделенә йогынтысы аз өйрәнелгән. Һәм моның үрнәге булып жәяүлеләр юллары тора. Бу чара нәтжәсендә юл-транспорт һәлакәтләре санындагы нинди дә булса үзгәрешне исбатлау авыр. Хәтта жәяүлеләр юлы саны артса да, бу жәяүлеләрнен барысы да алардан файдаланаачак, ә автомобильчеләр тизлекне алар янында киметәчәк дигән сүз түгел. Мондый чаралар буенча, бәлки, юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы модельләренең башка үзгәрешләре буенча булган материалларда бушлыклар бар. Шуңа құрә китерелгән аңлатмалар шактый дөрес булырга мөмкин, әмма алар мөмкин булған, ләкин документлаштырылмаган аңлатмалар турында гипотезлар гына.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 1998 елның 4 декабрендәге 1441 номерлы каары белән расланган Россия Федерациясе автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы буенча юл хәрәкәте иминилеге құрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу кагыйдәләре нигезендә юл-транспорт

hәлакәтләре торышын бәяләненең түбәндәге индикаторларын дәүләт исәбенә алу ғамәлгә ашырыла:

- хәрәкәт составы туктап тору өчен мәйданчыклар, шул исәптән туклану, сәүдә, ашыгыч медицина ярдәме hәм жир катламыннан читтә урнашкан автотранспорт тукталышларының башка урыннарында ял иту hәм кыска вакытлы тукталыш өчен мәйданчыклар саны;
- тротуарлар hәм каты өслекле жәяүлеләр юллары озынлыгы;
- автобус тукталышлары саны;
- бер дәрәҗәдә тоташу hәм киселешү урыннары саны (гади жиһазландырылмаган тоташулар hәм киселешләр, өлешчә каналларга бүленгән тоташулар hәм икенче дәрәҗәле юлда юнәлдерелгән утраулар белән киселешләр, тулысынча каналларга бүленгән киселешләр hәм ике юлда да юнәлдерелгән утраулар белән тоташулар, божралы киселешләр);
- тәзелеш нормалары hәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылган каты өслекле (капиталь, жицеләйтегән hәм күчеш) тәп юлга чыгу hәм керү урыннары саны;
- барлық тииттагы күчмә-тизлек полосалары, шул исәптән чәйсыман, параллель, бүленү полосасы белән параллель, параллель булмаган яки кәкре сыйыкли полосалар саны;
- кытырши өслекле юл катламнарының озынлыгы (макро- hәм микрокытыршылыкны тәэммин итүче сайланган гранулометрик состав белән юл катламының беренче өслеген эшкәртү);
- ныгытылган юл читләре (сул hәм уң як), шул исәптән асфальтобетон, цемент-бетон, таш материаллар белән, үләннәр чәчеп ныгытылган юл читләренен озынлыгы;
- барьер hәм парапет тибындагы коймалар озынлыгы (тәзелеш нормалары hәм кагыйдәләре нигезендә беренче төркем коймалары);
- сигнал баганалары саны;
- ясалма корылмаларда hәм бордюр ташларында отбойлы брусының югары тәгәрмәче озынлыгы;
- горизонталь (юл өслегенә тәшерелә торган линияләр, язулар, уклар hәм башка билгеләмәләр) hәм вертикаль (куперләр, юлтүкәргечләр, парапетлар, киртәләр, бордюрлар hәм башка юл корылмалары hәм юл элементларына тәшерелә торган линияләр hәм билгеләмәләр) булу;
- расланган дислокация нигезендә юл билгеләре hәм курсәткечләр саны;
- стационар яктырту жайланмалары саны;
- төрле дәрәҗәләрдә жәяүлеләр кичүе саны;
- тимер юллар hәм хисап бириүче оешма балансында булган автомобиль юллары кисепкән урыннарда төрле дәрәҗәдә транспорт развязкалары саны;
- машина йөртүчеләрне әзерләү сыйфаты hәм башка юл хәрәкәтендә катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасы;
- отвод полосасында hәм юл буе полосасында сервис объектлары саны (автозаправка станцияләре, мотельләр, кемпинглар, техник хезмәт курсәтү станцияләре, башка сервис объектлары);
- Россия Федерациясе автомобиль юлларында юл-транспорт hәлакәтләрен исәпкә алу hәм анализлау кагыйдәләре нигезендә ачыкланган юл-транспорт hәлакәтләре концентрациясе участоклары саны;
- юл-транспорт hәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерү өчен юл эшләре башкарылган участоклар саны;
  - юридик hәм физик затларның булган трамвай hәм троллейбуслар саны;
  - юлларның сыйфаты hәм аларның кулланучылар шартларына туры килүе.

Юл-транспорт hәлакәтләренең гомумиләштерелгән индикатив курсәткечләре сыйфатында кабул ителә:

- 1 кв.м. мәйданда гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, километрлarda;
- асфальт-бетон өслекле юлларның гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгына нисбәте; %ларда;
- асфальт-бетон өслекле юллар белән гомуми файдаланудагы юллар чөлтәренә кадәр элемтәсе булмаган торак пунктларның чагыштырма зурлыгы, процентларда,

- авыл хужалығы предприятиеләренең үзәк утарлары;
- калган торак пунктлар.

Әлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә көтөлә:

- районда юллардагы аварияләрне киметү һәм ел саен юл-транспорт һәлакәтләренең индикатив күрсәткечләрен киметү, бу, ничшиксең, юл-транспорт һәлакәтләренең гомуми саны картинасында чагылыш табачак:

- юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә жәрәхәт алушылар һәм һәлак булучылар саны, нәтижәләрнең авырлығы;

- юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү өлкәсендә дәүләт идарәсе системасын һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү;

- транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион иминлеген арттыру;

- шәһәрдә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;

- юлларда имин хәрәкәт шартларын тәэммин итү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәэммин итү өлкәсендә контроль-кузәтчелек эшчәнлеген камилләштерү;

- хәрәкәттә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә системасын булдыру һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә госпитальгә кадәрге этапта ярдәм күрсәту сыйфатын күтәрү

Башка чыганаклар: банкларның максатчан кредитлары, программаны тормышка ашыруда катнашучыларның взнослары, фондлар һәм ижтимагый оешмалар акчалары, эшмәкәрлек структуралары чаралары, иганәче чаралары h.б.

**2023-2025 елларга Мәләкәс авыл жирлеге буенча юл хәрәкәте иминлеген арттыру
программасы**

№	Объектларның исеме	Егәрлек	Финанслау чығанаклары			Искәрмә	
			Жирле бюджет, мең сумда				
			2023	2024	2025		
1	«Ясалма тигезсезлек» урнаштыру, авыл жирлегендә юл билгеләре кую:		100	100	100	с үзара салым	
1.1	Мәләкәс аулы Елга арты урамы	2	100			с үзара салым	
1.2	Иске Жирикле аулы: Тынычлық урамы,	4		100		с үзара салым	
1.3	Иске Жирикле аулы: Катков урамы	4			100	с үзара салым	
	Барлығы:		100	100	100		